

ИК АЛЛА СӨР ЁС ТЕ ПУЛНА

СҖЕН йөркелү сүлөсенче чөлхемөре иленнә “Эпә мар-так, ураһхи кам?” текен сәмак савранәшне иртнә өмөрти Аслә вәрсә хысәнхи сүлсенче кәшт урахлах каланә. “Эсә мар-так, ураһхи кам?” тенә. Фронтвик сыравсәсем пәрин хысән тепри профессионал ёсәпе пурәнма тытәннә. Тин кәна литература сүлө сине тәнә е унталла сүләннә яшсемпе хёрсене хаҗат-журнал редакцийәсенә чәне-чәне илнә. Ун чухне, хальхи пек, журналист, хаҗатсә, литература ёсәне хамәр республикара вәрентен. Литература еннелле туртәнакансем пурте тенә пекех Чәваш патшаләх педагогаика институтчән филологи факультетне вәренме кенә. Унти литература кружокне сүренә, “Самрақ коммунист” хаҗат сүмәнчи литература пәрлешевән ларәвәсенә сиктермен, Чәваш АССР Писательсен союзән правленийәнчә эрнесерен тенә пек иртекен секцисен ларәвәсенә сүренә. Вәсенчен пәри Александр Галкин пулнә.

Вәл, Эләк районәнчи Чулкасра суралнаскер, Шуркаси Юнтапари сичә сүл вәренмелли школтан тухсан, Нурәсри педучилищәне кайса кенә, унтан Шупашкарти Чәваш патшаләх пединститутне пәтернә. Ыттинә – литература асталәхне, редактор пултарулаһне хай төллән вәреннә.

Сыннан чуннә-чәрине лайәхрах пәлес тесессән, унпа сүл сүреве пәрле тухмалла. Кулленхи пурнаҗра каласманнине те ун чухне каласма пулат. Литература төл пула-

вәсенә час-часах пәрле сүреме тиветчә. Хамәр юлташсем сцена синче сәвә каланә чухне те редактор туйәмә унра сывәрмастчә. Апа пулласа Канаш районәнчи Сөспәл яләнчи литература кәсәнчә туйса илтәм. Пирәнпе пәр ушкәри сәвәссенчен пәри хәласла-на хәласла сәвә калать: “Мән турән манпа, вәрсә?..”

Кәлт төкрә айәкран.

– Чәвашла мар-сәке ку саврам, – терә пәшәлтатса.

Чәнах та, шухәшласа илтәм эпә те, чәвашла “мән турән мана, вәрсә?..” темелле. Вырәсларан “что делала со мной, война” тенине калькәласа кусарнә лешә.

Савән хысән вәл “сухаланә” ал сывәвәсенә тем чухлех курма түр килнә. “Сухаланә” чухне вәл автор пылне тәвар туман, апа пыл хальләнәх хәварнә, “мән турән манпа, вәрсә” йышши сәмах савранәшәсенә чәвашлатнә.

Александр Алексеевич пек пичетре нумай ёсленә писателә йышлә мар, темисә сынна кәна калама пулат. Георгий Ефимов вәсенчен тепри. Сәвә вәхәтрах вәсемех чи тухәслә сываракансем. Чәваш кәнеке издательствинче ун пек нумай ёсленисем каллех сахал. Ахаль редактортан пулласа төп редактора сити үснә. 1971 сүлта Чәваш писателәсен Х сөзчә апа “Тәван Атәл” журналән төп редакторә пулма сирәплетрә. Унта вунә сүла яхәнах ёслерә. Тепәр вунә сүла яхән “Капкән” сатира журналән литература пайне ертсе пычә.

1990 сүлта пире Раҗсей писателәсен VII сөзднә кай-

ма делегата суйларәс. Раҗтав уйәхәнчә сүла тухрамәр. Пуйәсра пәр купене лекрәмәр, пәр хәна сүртәнчә пурәнтамәр. Савән чухне каласнине паян та манаймастәп.

– Ёс тиркеместәп эпә, – терә вәл. – Манән ёс мар ку тесе пәрне те айккиелле төрте-төртә ямастәп.

– Писателән те икә алла пәр ёс кәна пулмалла, – терәм те профессионал ёсәпе пурәнакансенә ятран каласа тухрам.

– Пәр енчен вәл та төрөс, тепәр енчен хәвән пултарулаһна төрлә енлә төрөсләсә пәхмалла. Вара асталәху аҗта пытанса ларнине лайәхрах пәлетән.

Александр Алексеевич малтан хайне прозәра төрөсләсә пәхнә. Паян эпир Галкин прозаика пәлетпәр. Вәл “Туссем” каласен кәнеки /1964/, “Хаваслә ачасем” повеспе каласен кәнеки /1972/ кәларнә. Галкин сәвәса уйрамах лайәх пәлетпәр эпир. Унан чылай сәввинә кәввә хывнә. Хай пурәннә чухнех пичетленсе тунә 30 ытла кәнекерен вунәшә ытла сәвәсемпе поэмәсен пуххисем. Галкин сатираҗ сываракансемшән тата та хакләрах. Унан ютарәвәсем сцена синчен илтәнессә, радиопа янараҗсә. Сатираҗсә ёсә пархатарлә маррине вәл хай те лайәх пәлнә, сахал мар шар курнә, ят илтнә. Пурпәрех апа пәрахман, пурпәрех унан вәйне шаннә. Кулашла сәнарсенчә хайсенә паллапалла илетчә те пулсәхсем парторганизациә сыра-сыра паратчәс. Манән хамән та Александр Алексеевича, төрөсрех каласан, ун пирки

сырса панисенә сүтсә явнә пухусенчә пәрре мар пулма түр килнә. Писательсем хайсен юлташә майлә пулнине кәна ёс-пуса шала кәртсе яман. Хальхи саманара пулсан ютаруҗан судран суда кәна сүреме тиветчә пулә. Сәка өнтә вәл – пичет вәйә, ытарлә сәмахән сиплекен сывләшә.

Печәк вулаканәсенә те манман Александр Галкин. Вәсем вәлли те темисә кәнеке сырса кәларнә. Сәвәлла та, прозәпа та.

Чәваш писателәсен кашни сөзчә төлне “Икә сөздә хушшинчә” ятпа библиографи кәнекисем пичетле-пичетле кәларасси йәлана кәненчә. Юлашки кәнеке 1990 сүлта тухрә. Унта “Кусарса пичетленә литература” пай пысәк вырән йышәнәт. Тәлмачәсен хушшинчә Александр Галкин ячә сине-синех төл пулат. Произведени авторәсен хушшинчә вара төнчә тата вырәс литературин классикәсен хушамачәсем ытларәх төл пулаҗсә: А.Пушкин, М.Горький, М.Шолохов, С.Есенин, С.Михалков, Т.Шевченко тата ыттисем те. Кунсәр пуҗне Атәлла Урал хутләхәнчи халәхсен писателәсен произведениәсенә уйрамах нумайнумай кусарса пичетленә.

Ёс тиркемен сыннан икә алла пәр ёс кәна маррине, икә алла сөр ёс пулнине лайәх кәтартса пачә Александр Алексеевич. Тытнә ёсә пәри те юрәхсәр пулмарә. Шел, сыравсә хайән 75 сүлхи юбилейә төлне пурәнса ситеймерә.

Денис ГОРДЕЕВ.